

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce, JUDr. Vojtěcha Šimíčka, JUDr. Zdeňka Kühna a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **O. P.**, zastoupený Mgr. Markem Sedlákem, advokátem v Brně, Příkop 8, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 12. 2007, č. j. 29 Az 29/2007 - 22,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 20. 3. 2007, č. j. OAM-1424/VL-10-08-2006 (dále jen „napadené rozhodnutí“), žalované Ministerstvo vnitra neudělilo žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce u Krajského soudu v Hradci Králové žalobou, který ji rozsudkem ze dne 17. 12. 2007, č. j. 29 Az 29/2007 - 22, zamítl. V odůvodnění tohoto rozsudku krajský soud konstatoval, že s ohledem na skutečnosti, které žalobce uvedl v žádosti o udělení mezinárodní ochrany a v pohovoru ve správním řízení, se v jeho případě jednalo o opuštění vlasti z důvodu obtíží soukromého charakteru. Ty nastaly jako důsledek úmrtí žalobcova otce a navázání nového vztahu žalobcovou matkou s jiným mužem, který se potýkal se závislostí na alkoholu a projevy fyzické agresivity vůči žalobci a jeho matce. Žalobce sám výše uvedené skutečnosti označil za jediné problémy, které ve své vlasti měl, a taktéž uvedl, že si cestou mezinárodní ochrany chce zlegalizovat svůj pobyt v České republice. Krajský soud proto neshledal žalobní námitku o zúžení problému žalobce na vztah matky a jejího současného přítele, za důvodnou. Žalobce sice namítal, že žalovaný nehodnotil jeho pronásledování, nicméně v průběhu správního řízení nevyplývala jediná skutečnost, která by mohla být hodnocena jako pronásledování ve smyslu § 2 odst. 7 zákona o azylu. V dané věci se zcela jednoznačně nejedná o azylově relevantní situaci a příběh žalobce nelze posoudit ani jako relevantní pro udělení doplňkové ochrany. Krajský soud naopak konstatoval, že pokud by bylo možno

v rámci správního řízení dodržet v dané věci lhůtu upravenou v ustanovení § 16 odst. 3 zákona o azylu, správnímu orgánu by za zjištěných okolností věci nic nebránilo vydat ve věci rozhodnutí dle § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, neboť jím uvedené situace nelze podřadit ani pod § 12 písm. a) či b) zákona o azylu, ani pod § 13 či 14 téhož zákona, a stěžovatelova situace nevyžaduje ani aplikaci § 14a či § 14b zákona o azylu. Žalovaný se vypořádal s neexistencí azylově relevantní situace žalobce ve svém rozhodnutí dostatečným, přezkoumatelným a vyčerpávajícím způsobem, a žalobu žalobce tak nelze v daném případě posuzovat jinak než jako zcela účelovou.

Rozsudek napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel má především zato, že žalovaný porušil při zjišťování stavu věci § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), tj. povinnost zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Napadeným rozhodnutím se stěžovatel cítí zkrácen na svých právech, a to porušením § 12 a § 14 zákona o azylu ze strany žalovaného, neboť ten si pro objektivní rozhodnutí neopatřil dostatečné množství podkladů. Pro tyto vady mělo být napadené rozhodnutí zrušeno. V další části kasační stížnosti poukazuje stěžovatel opětovně na svou neutěšenou rodinnou situaci v zemi původu. Má zato, že shromážděné informace žalovaný nesprávně interpretoval, přestože stěžovatel vyvinul maximální úsilí k tomu, aby svá tvrzení doložil. Vzhledem ke specifčnosti azylového řízení nedopadá tíha důkazního břemene pouze na stěžovatele, ale měla by být rovnoměrně rozdělena mezi stěžovatele a žalovaného, už proto, že žalovaný disponuje rozsáhlým aparátem pro zjištění informací o zemi původu stěžovatele a má proto vůči němu silnější postavení. Na straně žalovaného tak leží povinnost, aby si v pochybnostech obstaral takové informace, které mu umožní rozhodnout, zda uváděné skutečnosti mohou či nemohou zakládat důvodné obavy z pronásledování. V této souvislosti stěžovatel upozornil na příručku vydanou Úřadem vysokého komisaře pro uprchlíky OSN v roce 1992 (dále jen „Příručka“), kde se uvádí, že důkazní břemeno sice spočívá na osobě vznášející nárok, avšak často se stává, že žadatel není schopen podložit svá vyjádření dokumentárními či jinými důkazy a případy. V některých případech tak může být na posuzovateli, aby použil veškeré prostředky k zajištění nezbytných důkazů, o něž by se žádost opírala. Dále tato příručka v čl. 196 vysvětluje, že některá svá prohlášení bude moci uprchlík sotva dokázat. Proto je často nutné uznat žadatelovu věc i v případě pochybností, jinak by většina uprchlíků vůbec nebyla uznána.

V závěru kasační stížnosti stěžovatel namítá nedostatečné zdůvodnění závěru krajského soudu, proč stěžovateli nebyl udělen tzv. azyl z humanitárních důvodů (§ 14 zákona o azylu). V tomto kontextu stěžovatel odkazuje na konkrétní rozsudky správních z nichž, dle jeho názoru, vyplývá, že ačkoli je nepochybné, že udělení azylu je na volné úvaze příslušného správního orgánu, musí být zřejmé, o co se jeho úvahy opíraly, z jakých podkladů vycházel a k jakým závěrům dospěl, aby bylo možno přezkoumat, zda daný správní orgán nevybočil z mezí právního řádu či procesních předpisů. Dle obsahu odůvodnění rozsudku krajského soudu nesplňuje stěžovatel podmínky nejen pro udělení azylu, ale i pro udělení tzv. doplňkové ochrany. Stěžovatel se však domnívá, že minimálně podmínky pro udělení doplňkové ochrany splňuje, neboť má zato, že by po návratu do vlasti mohl být vystaven mučení, nelidskému a ponižujícímu zacházení či trestání.

Žalovaný ve svém vyjádření k věci uvedl, že i pro řízení o kasační stížnosti odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatel učinil během správního řízení, stejně jako na vydané rozhodnutí. V postupu a závěrech žalovaného ani soud neshledal nezákonnost či vady řízení. K námitkám stěžovatele uvedeným v kasační stížnosti žalovaný uvádí, že se žádostí o udělení mezinárodní ochrany individuálně a svědomitě zabýval, stejně jako všemi okolnostmi případu. Stěžovatelovu žádost posuzoval dle informací, které shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a ekonomické situace a stavu dodržování lidských práv v Mongolsku. Tyto informace jsou nedílnou součástí spisu. Žalovaný neshledal, že by u stěžovatele byly důvody pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12, § 13 či § 14, ani pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a a § 14b zákona o azylu. Proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud, ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s., zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

S ohledem na ochranu veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob je vhodné připomenout, že v případě řízení o kasační stížnosti byla soudní ochrana stěžovateli již jednou poskytnuta individuálním projednáním jeho věci na úrovni krajského soudu, a to v plné jurisdikci. Další procesní postup v rámci správního soudnictví nezvyšuje automaticky míru právní ochrany stěžovatele a je podmíněn již zmíněným přesahem jeho vlastních zájmů.

Úvodem Nejvyšší správní soud uvádí, že zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem. Do soudního řádu správního byl zaveden novelou č. 350/2005 Sb., s účinností ke dni 13. 10. 2005. Pokud jde o jeho výklad, ten byl podán např. v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS, dle kterého *„přesahem vlastních zájmů stěžovatele je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je – kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce - pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech azylu je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů.“*

Dále Nejvyšší správní soud pro poznamenává, že stěžovatel v průběhu správního řízení neuvedl žádné skutečnosti, které by byť jen naznačovaly, že by byl ve vlasti vystaven pronásledování z důvodů pro azylové řízení významných (§ 12 zákona o azylu). Uvedl pouze, že bezprostředním impulsem k jeho odchodu ze země původu byla obava z útoku otčíma (přítele matky), a jako další důvod odchodu uvedl snahu o legalizaci svého pobytu v České republice za účelem provozování výdělečné činnosti. Nemožnost podřazení stěžovatelem namítaných důvodů pod azylové významné důvody tak plyne především ze zjištění, že stěžovatel nebyl pronásledován státní mocí, ale soukromými osobami. Pronásledování tohoto charakteru však nemůže být důvodem pro udělení azylu, pokud

politický systém v zemi původu žadatele o azyl dává občanům možnost domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů. Tento závěr vyslovil Nejvyšší správní soud např. ve svém rozsudku ze dne 31. 10. 2003, č. j. 4 Azs 23/2003 - 65, či v rozsudku ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 5/2003 - 51, případně v rozsudku ze dne 10. 3. 2004, č. j. 3 Azs 22/2004 - 48, (všechny dostupné z <http://www.nssoud.cz>). Stěžovatel však útoky na svou osobu ze strany přítele své matky s mongolskými státními orgány (soudě podle jeho výpovědi) vůbec neřešil. Nelze tedy z tohoto důvodu ani predikovat, že by mu případná pomoc ze strany orgánů veřejné moci byla odepřena. Rovněž nelze přehlédnout, že zmiňované problémy se soukromými osobami nebyly zapříčiněny důvody pro azylové řízení významnými, tedy pronásledováním z důvodu rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávané politické názory (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 7/2003 - 60, dostupný z: <http://www.nssoud.cz>).

Pokud jde o námitku nedostatečně zjištěného skutkového stavu případu a s tím souvisejícího důkazního břemene, které by nemělo ležet jen na stěžovateli, ale mělo by být rovnoměrně rozděleno mezi stěžovatele a žalovaného, zde Nejvyšší správní soud především upozorňuje, že v šetřeném případě vůbec nenastala situace, která je předvídána Příručkou. Jak totiž vyplývá ze stěžovatelem zmiňovaného čl. 196 Příručky, podmínka jeho aplikovatelnosti stojí na uvedení „azylově významných důvodů“ (přestože terminologie použitá v příručce výslovně nekoresponduje s terminologií obsaženou v zákoně o azylu), které však žadatel o azyl, právě vzhledem ke specifickým svému postavení uprchlíka, není schopen v probíhajícím řízení o udělení mezinárodní ochrany věrohodně prokázat (např. pomocí listin či svědeckých výpovědí). Jakkoli tedy lze v rovině obecné souhlasit s názorem, že je i na správním orgánu, aby se alespoň pokusil takové informace či důkazy opatřit, nelze v daném konkrétním případě odhlédnout od skutečnosti, že stěžovatel vůbec žádné azylově relevantní důvody neuváděl a ve své žádosti o azyl (a na ni navazujících výpovědích ve správním řízení) se zmínil pouze o problémech se soukromými osobami, které se ani nepokoušel řešit s pomocí orgánů veřejné moci. S ohledem na tuto skutečnost pak Nejvyšší správní soud neshledal, že by důkazní břemeno shromažďování informací o situaci v zemi původu bylo přeneseno i na žalovaného. Na stěžovateli totiž ve správním řízení především leželo břemeno tvrzení azylově relevantních důvodů, které však neunesl. Za dané situace pak jakékoli shromažďování důkazů ve smyslu tvrzeném stěžovatelem pozbývá smyslu.

Kromě výše uvedeného poukazuje Nejvyšší správní soud na svou konstantní judikaturu, z níž vyplývá, že v případech, kdy je zřejmé, že daný stát má funkční mechanismus ochrany lidských práv, přechází důkazní břemeno při dokazování toho, zda byl pronásledován z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu na žadatele. Například v rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89 (in <http://www.nssoud.cz>), Nejvyšší správní soud konstatoval, že v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení, národnostnímu útisku, atd., pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci

důkazní nouze, a to ve prospěch žadatele o azyl. V daném případě je však zřejmé, že Mongolsko nelze podřadit pod zemi, kde je stav dodržování lidských práv na špatné úrovni. To ostatně vyplývá i z předloženého spisu, jehož součástí jsou i podrobné informace o zemi původu stěžovatele a o stavu dodržování lidských práv v ní. Nejvyšší správní soud nad rámec výše uvedeného upozorňuje, že z přílohy k protokolu o pohovoru ze dne 13. 3. 2007 vyplývá, že stěžovatel neprojevil ani zájem se s podklady pro rozhodnutí (ve smyslu § 36 odst. 3 správního řádu) seznámit a nevznsl vůči nim ani žádné připomínky.

Ke stížní námitce, že žalovaný nijak neodůvodnil, zda byly stěžovatelem splněny podmínky pro udělení tzv. humanitárního azylu ve smyslu § 14 zákona o azylu, Nejvyšší správní soud v první řadě uvádí, že smysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v možnosti správního orgánu azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádný z důvodů taxativně stanovených v § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní“ azyl neposkytnout. Správní orgán tak může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu, například udělování azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným nebo osobám přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá obecně z ústavně zakotvených principů demokratického a právního státu. Obdobně se vyjádřil již Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 21. 5. 2005, č. j. 7 Azs 116/2005 - 47 (dostupný z: <http://www.nssoud.cz>). V každém případě se vždy bude jednat o azylový důvod výjimečný. Lze jistě pochopit, že tíživá osobní a ekonomická situace osoby může vést až k rozhodnutí svou vlast opustit a pokusit se najít lepší životní podmínky jinde, obzvláště vyřeší-li se tím též případné osobní spory. Institut azylu však není a nikdy nebyl nástrojem k řešení takové situace. Právo na azyl založené na mezinárodních úmluvách totiž v sobě nezahrnuje právo této osoby vybrat si zemi, kde se pokusí začít nový život, jelikož slouží výhradně k poskytnutí nezbytné ochrany cizím státem, je-li žadatel (popřípadě též jeho rodinný příslušník) ve vlastní zemi vystaven pronásledování ze zákonem vyjmenovaných důvodů, popřípadě existují-li jiné, zcela výjimečné okolnosti, za kterých by bylo „nehumánní“ azyl neudělit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2005, č. j. 4 Azs 34/2005 - 60. Dostupný z: <http://www.nssoud.cz>).

Z výše uvedeného je zřejmé, že ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu poskytuje dostatečnou odpověď na všechny přípustné námitky podávané v kasační stížnosti. Za situace, kdy stěžovatel sám žádné důvody přijatelnosti kasační stížnosti netvrdil, Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje jeho vlastní zájmy.

Nejvyšší správní soud tedy shledal kasační stížnost jako nepřijatelnou; proto ji podle § 104a s. ř. s. usnesením odmítl.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle nichž žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

P o u ě n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. června 2008

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu